

RAKTINIAI PRINCIPAI

POLITIKOS SANTRAUKA

PARAMA KURIANT IR ĮGYVENDINANT ĮTRAUKIOJO UGDYMO POLITIKĄ

2020 m. Europos specialiojo ir inkluzinio ugdymo plėtros agentūra (toliau – Agentūra) identifikavo visų savo pagrindinių darbų nuo 2011 m. principus. Agentūra apibendrina šias įžvalgas kaip raktinius principus, siekdama padėti įgyvendinti aukštos kokybės įtraukijį ugdymą visiems moksleiviams. Raktiniai principai apibrėžia būtinus bendrosios įtraukiojo ugdymo sistemos elementus ir siekia remti šalis, kurios pageidauja toliau plėtoti įtraukijį ugdymą.

2021 m. Raktiniai principai sudaro visuotinai pripažintos teisėmis grindžiamo įtraukiojo ugdymo koncepcijos visuotinį principą. Jie taip pat nustato penkis reikalavimus teisės aktams ir politikos kontekstui ir aštuonias įtraukiojo ugdymo sistemų veiklos strategijas, struktūras ir procesus.

VISUOTINIS PRINCIPAS

Teisinėje bazėje ir politikoje turi būti aiškiai apibrėžta ir su suinteresuotomis šalimis suderinta teisingo ir kokybiško įtraukiojo ugdymo koncepcija. Ja remiantis turėtų būti parengta bendra visiems moksleiviams skirta teisinė ir politinė sistema, suderinta su pagrindinėmis tarptautinėmis ir Europos lygmens konvencijomis ir komunikatais, kuri taptų teisėmis grindžiamos praktikos pagrindu.

Bendros sistemos sukūrimas yra būtinas, norint užtikrinti visų moksleivių teises į ugdymą ir ugdymo kokybę. Sistema turėtų teikti **visiems** įtraukų ir nešališką, kokybišką ugdymą ir mokymąsi visą gyvenimą bei užtikrinti, kad ekonominės, socialinės, kultūrinės ar asmeninės aplinkybės netaptų diskriminacijos šaltiniais. Suinteresuotosios šalys turi suvokti įtraukiojo ugdymo, kaip geriau integruotos visuomenės pagrindo, pranašumus.

TEISINĖ IR POLITINĖ SISTEMA

Yra penki pagrindiniai reikalavimai, keliami vienai teisei ir politinei sistemai, išdėstyti visuotiniame principo:

Lankstūs finansavimo ir išteklių paskirstymo mechanizmai, kurie palaiko nepertraukiamą mokyklų bendruomenių vystymąsi ir leidžia joms stiprinti gebėjimą reaguoti į įvairovę ir padėti visiems moksleiviams be oficialios diagnozės ar išskyrimo.

Šalys labai skiriasi, todėl skiriasi ir finansavimo bei išteklių paskirstymo metodai. Visais atvejais finansavimas turi būti skaidrus ir teisingas, o pagrindinis dėmesys turėtų būti skiriamas mokyklų pajėgumų didinimui siekiant sumažinti mokymosi kliūtis.

Veiksmingas valdymo planas, kuriame aiškiai apibrėžtos funkcijos ir atsakomybės, bendradarbiavimo galimybės ir autonomijos lygis visuose sistemos lygmenyse.

Suinteresuotosioms šalims turi būti aišku, kiek savo atsakomybės srityse jos turi autonomijos ir sprendimų priėmimo galios. Bendradarbiavimas visuose sistemos lygmenyse yra esminis.

Išsamios stebėsenos, peržiūros ir (j)vertinimo kokybės užtikrinimo ir atsakingumo gairės, kurios užtikrina aukštos kokybės visų moksleivių aprūpinimą, dėmesį skiriant lygių galimybių suteikimui tiems, kuriems gresia nušalinimas ar atskirtis.

Tiksli ir patikima informacija apie išteklius, indėlius, struktūras ir procesus, turinčius įtakos mokymuisi, yra ypač svarbi mažumų grupėms ir tiems, kurie gali būti pažeidžiami dėl nepakankamų pasiekimų, kad būtų galima užtikrinti tinkamą praktiką.

Nepertraukiamas pedagogų profesinis augimas – pradinis pedagoginis išsilavinimas, supažindinimas ir nuolatinis mokytojų ir pedagogų profesinis tobulėjimas – kuriuo ugdomos visų mokytojų kompetencijos, susijusios su (j)vertinimu ir poreikių nustatymu, programų planavimu (universalus dizaino), įtraukiajama pedagogika, dalyvavimu moksliniuose tyrimuose ir įrodymų naudojimu.

Visų pakopų mokytojai turi būti mokomi atsižvelgti į įvairius besimokančiųjų poreikius. Mokytojai privalo turėti įtraukiojo ugdymo žinių ir patirties, kad ugdytų kitų asmenų kompetencijas.

Vieninga programų sistema, kuri yra pakankamai lanksti, kad suteiktų tinkamas galimybes visiems moksleiviams, ir (j)vertinimo sistema, pagal kurią pripažįstamas ir patvirtinamas įgijimas ir platesni pasiekimai.

Lanksti ugdymo programų struktūra teikia tinkamas ugdymo galimybes **visiems** besimokantiejiems be atskirų ugdymo programų poreikio. Pasitelkus tinkamą vertinimą galima koreguoti ugdymo programas ir ugdymo metodus, identifikuoti ir įveikti ugdymo kliūtis ir informuoti apie paramos sprendimus.

ĮTRAUKIOJO UGDYMO SISTEMŲ NAUDOJIMO ELEMENTAI

Aštuonios naudojimo strategijos, struktūros ir procesai, kurie laikomi esminiais įtraukiai politikai ir praktikai:

Struktūros ir procesai, įgalinantys bendradarbiavimą ir veiksmingą komunikaciją visuose lygmenyse – tarp ministerijų, regiono ir vietos lygmens sprendimų priėmėjų ir tarp tarnybų bei disciplinų atstovų, įskaitant nevyriausybinės organizacijas ir mokyklas.

Bendravimas, derybos ir visų suinteresuotųjų šalių – mokytojų, mokyklų vadovų, besimokančiųjų, vietos ir regiono švietimo strategijos formuotojų ir kt. – įtraukimas įgalina tvarų vystymąsi pasitelkiant partnerystę, bendradarbiavimą ir įsitraukiant visus į bendrą veiklą.

Strategija, kaip padidinti dalyvavimą kokybiškame ankstyvojo amžiaus vaikų įtraukiamame ugdyme ir remti palankių sąlygų neturinčias šeimas.

Vaikai, kuriems taikomas ankstyvasis ugdymas ir priežiūra, efektyviau vystosi ir pasiekia geresnių akademinių rezultatų. Tai pagerina jų socialinę įtrauktį ir ilgalaikes gyvenimo galimybes.

Strategija, kaip padėti visiems moksleiviams keičiantis ugdymo etapams, ypač perėjus į pilnametystę, per profesinį mokymą ir mokymą, tęstinį ir aukštąjį mokslą, savarankišką gyvenimą ir įdarbinimą.

Perėjimas tarp švietimo lygių reikalauja koordinavimo, kad būtų užtikrintas sklandus ugdymas, ypač besimokantiems, kurie gali būti pažeidžiami dėl nepakankamų pasiekimų.

Struktūros ir procesai, palengvinantys mokyklų, tėvų ir bendruomenės narių bendradarbiavimą, siekiant paremti įtraukiamą mokyklų kūrimą ir didinti moksleivių pažangą.

Šeimos įtraukimas į ugdymo procesą yra itin svarbus. Bendradarbiavimas su vietos bendruomene padeda mokykloms praplėsti mokymosi patirtis ir pagerinti rezultatus bei geriau padėti jauniems žmonėms ugdyti jiems reikiamus (su)gebėjimus.

Duomenų / informacijos rinkimo sistema, kuri:

- pateikia grįžtamąjį ryšį, kuriuo grindžiamas nepertraukiamas visos sistemos tobulinimas (pavyzdžiui, galimybė stebėti formalųjį ir neformalųjį švietimą, dalyvavimą, mokymąsi ir akreditavimą);
- padeda visų lygmenų sprendimų priėmėjams atpažinti „signalus“, parodančius, kad reikia imtis skubių veiksmų dėl mokyklų, kurioms reikia papildomos pagalbos.

KEY PRINCIPLES

Prieiga prie galiojančių ir patikimų duomenų kaip įrodymų bazės kuriant įtraukiojo ugdymo politiką regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu yra labai svarbi.

Strategija, kaip ugdyti pagalbą / paslaugas teikiančius specialistus, siekiant padėti visiems moksleiviams ir padidinti bendrojo ugdymo mokyklų pajėgumus, išsamiai aprašant tarpsektorinį darbą ir viso personalo profesinį tobulėjimą.

Specialistų teikiamos žinios ir išteklių gali padėti sukurti įtraukesnę sistemą, užtikrinant kokybišką pagalbą besimokantiesiems, kurie gali būti pažeidžiami dėl nepakankamų pasiekimų.

Strategija, kaip ugdyti ir remti mokyklų vadovus, kurie dirba su kitais, kad sukurtų įtraukius ir teisingus mokyklos moralinius principus, kurie užtikrintų stiprius ryšius, didelius lūkesčius, aktyviai taikomus ir prevencinius metodus, lanksčią organizaciją ir nepertraukiamą pagalbą moksleiviams, kuriems kyla nesėkmės ir pašalinimo rizika.

Veiksmingas vadovavimas mokyklai turi teigiamą poveikį moksleivių pasiekimams, mokymo kokybei ir personalo motyvacijai.

Rekomendacijų sistema, skirta gerinti mokymosi ir mokymo aplinkai, kurioje išgirstama mokinių nuomonė ir gerbiamos mokinių teisės taikant individualizuoto mokymo ir pagalbos metodus.

Kai moksleiviai yra išklausomi ir jų gyvenimui daroma šiokia tokia įtaka, mokytojai ir moksleiviai tampa mokymo ir mokymosi procesų bendraautoriais. Moksleiviai, mokytojai, tėvai ir bendruomenės dirba kartu, kad padėtų siekti bendrų tikslų.

IŠVADA

Jei būtų pritaikyti visi nurodyti komponentai, visi švietimo sistemos lygmenys galėtų dirbti kartu, kad sukurtų teisingesnę, efektyvesnę ir veiksmingesnę moksleivių įvairovės vertinimo ir **visų** moksleivių bei suinteresuotųjų šalių pasiekimų gerinimo sistemą.

Išsamesnė informacija apie šiuos raktinius principus pateikiama išsamioje ataskaitoje: **Raktiniai principai – parama kuriant ir įgyvendinant įtraukiojo ugdymo politiką.**

Daugiau informacijos apie Agentūrą ir jos veiklą rasite adresu:

www.european-agency.org

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2021